

Motion till riksdagen

1989/90:Ub80

av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

Rekrytering till forskarutbildning och handledning av forskarstuderande

Om målet att antalet doktorer skall fördubblas skall kunna uppfyllas måste fler unga människor söka forskarutbildning och sedan fullfölja sina doktorskandstudier. Ett hinder för att uppnå målet är de begränsade möjligheterna till studiefinansiering. Andra hinder kan vara tvivel på meritvärdet av utbildningen, arbetssituationen under studietiden, forskarmiljön på institutionen, kvaliteten på handledningen och kontakterna med handledaren.

Vi anser att mer omsorg måste läggas ned på att ta hand om de ungdomar som är intresserade av forskarutbildning.

De regionala högskolorna som bas för rekrytering av forskare

Ansvar för att få tillräckligt många forskare delas mellan universiteten och de regionala högskolorna.

De studerande vid de regionala högskolorna är en bas för rekrytering av forskare på samma sätt som studerande vid universiteten. Till de regionala högskolorna söker sig ofta studerande från närliggande geografiskt område. Många gånger kommer de från miljöer utan akademisk tradition. Andelen kvinnliga studerande vid dess högskolor är hög.

För att underlätta rekryteringen till forskarutbildning är det naturligtvis också nödvändigt att lärarna vid de regionala högskolorna själva har forskarutbildning. Detta behandlar vi närmare i vår partimotion.

Introduktion till forskning

Varje fakultet borde anordna en introduktionskurs för blivande forskarstuderande. Till en sådan skulle alla de som studerar inom närbelägna högskolor inbjudas.

Introduktionskursen skulle ge insikt i vetenskapliga metoder, forskningsmiljöer, handledarorganisationen och en allmän presentation av vad som förväntas av den som söker till olika forskningsområden och vilka krav en studerande kan ställa på institutionerna.

Professorernas engagemang i grundutbildningen

På många institutioner är det sällsynt att ledaren för forskningen, dvs. professorn, deltar aktivt i grundutbildningen. Om han/hon gör det höjs genast statusen för utbildningen, vilket visar sig i ökat engagemang även från andra befattningshavare. Detta upplever studenterna positivt och det är med all säkerhet även rekryteringsbefrämjande till forskarutbildning.

Doktoranders arbetsbelastning

Doktorander har av hävd en stor arbetsbelastning inom institutionerna. De skall studera, delta i forskningsprojekt, arbeta med egen avhandling, undervisa i grundutbildningen och äläggs dessutom en lång rad bisysslor som ansvar för bibliotek och administration. För många doktorander är denna arbetsbörda tung.

Vi anser att arbetsbelastningen i forskarutbildningen borde kunna lättas genom att institutionerna äläggs att begränsa de bisysslor som av tradition utförs av doktorander.

En förutsättning för att doktoranderna skall fungera bra som lärare är dels att deras undervisning har förankring i den forskning de bedriver, dels att de har viss utbildning i pedagogiska metoder. Vi anser därför att en poänggivande kurs i pedagogik bör inleda doktorandstudierna.

Kvalitet på handledningen

På många sätt är handledningen avgörande om den forskarstuderande skall klara av sin utbildning inom stipulerad tid. Handledaren är den som skall vägleda och stimulera in i forskarvärlden och ge den studerande legitimitet i forskarmiljön. Handledaren måste avsätta erforderlig tid för sina doktorander och vara lätt tillgänglig. På många håll finns tyvärr brister i handledningen av doktorander. En undersökning vid Högskolan i Luleå visar att många doktorander träffar sin handledare mindre än en timme i veckan. Fördröjning av ett avhandlingsarbete på grund av brister i handledningen är oacceptabel.

Handledaren bör tillsammans med den blivande doktoranden göra upp en individuell studie/tidsplan för forskarutbildningen. En möjlighet att forska på deltid bör finnas. Finns den förutsättningen i planen blir stressen mindre och därmed vågar fler (både kvinnor och män) påbörja forskarutbildning. Även planeringen för institutionen underlättas om man från början har en tidsplan för forskarutbildningen.

Fakulteterna bör ta ansvar för att handledaruppgiften fungerar och för att handledarna har en viss utbildning i att vara handledare. I ansvaret ingår också att följa upp att en institution inte antar fler forskarstuderande än de har realistiska möjligheter att handleda på ett bra sätt. Hur institutionerna använder sina doktorander, dvs. deras arbetsbelastning, bör följas upp av fakulteterna. Det borde räknas som en merit att ha lyckats slussa doktorander genom forskarutbildningen.

Vi vill citera ett enkätsvar från en undersökning i Luleå: "Att vara handle-

dare är som att vara trädgårdsmästare. Från början vattnar man, rensar ogräs, ordnar ordentligt med solljus till dess att plantan börjar skjuta skott och sedan blomma. Då kan man skörda frukten av sitt arbete.”

Mot. 1989/90
Ub80

Forskarutbildningens meritvärde

Utanför den akademiska världen finns för liten kunskap om vad en forskarutbildning innebär. Ofta saknas insikt om vad en person som är forskarutbildad kan tillföra näringsliv och offentlig förvaltning. Skall vi kunna rekrytera fler unga människor till forskarutbildning måste deras utbildning ha ökat meritvärde utanför universitet och högskolor. Det bör ingå i UHÅs ansvar att information om vad en forskarutbildning innebär sprids till bl.a. näringslivet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att universitetet och de regionala högskolorna skall arrangera introduktionskurser för studenter om forskning,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fakulteternas ansvar för handledning av doktorander, handledarutbildning, doktoranders arbetsbelastning, individuella tidsplaner och meritvärdering av handledningsuppdraget,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en poänggivande kurs i pedagogik bör inleda doktorandutbildningen.

Stockholm den 20 mars 1990

Lars Leijonberg (fp)

Carl-Johan Wilson (fp)

Margitta Edgren (fp)

Barbro Westerholm (fp)